

AZERBAYCAN EDEBİYATINDA HİKÂYE

AYVAZ MORKOÇ

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2022, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 224

Edebiyat: 102

ISBN 978-625-7471-72-5

Sertifika No: 52315

Birinci Baskı: İstanbul, 2022

Yazar: Ayvaz Morkoç

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Kitap Editörü: Afina Barmanbay

Mizanpaj/Kapak Uygulama:

DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Egokitap (Sertifika No: 51549)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Morkoç, Ayvaz

Azerbaycan Edebiyatında Hikâye

Yazar: Ayvaz Morkoç (Doç. Dr.) Editör: Afina Barmanbay (Doç. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2022.

267 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 224)

ISBN 978-625-7471-72-5

1- Edebiyat 2- Azerbaycan Edebiyatı 3- İnceleme 4- Hikâye

Bu çalışma, Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nin desteklediği 2018-021 numaralı bilimsel araştırma projesine dayanmaktadır. Kitap "Türk Dünyasında Hikâye: Hikâye Geleneği, Ünlü Hikâyeciler ve Seçilmiş Hikâyeler" üst başlığı taşıyan projenin dört alt başlığından biri olan "Azerbaycan edebiyatında hikâye" bölümünün geliştirilip zenginleştirilmesinden meydana getirilmiştir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

Tel. - Faks: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

AYVAZ MORKOÇ

AZERBAJCAN EDEBİYATINDA HİKÂYE

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

İçindekiler

Önsöz	11
1. Giriş	13
2. Modern Azerbaycan Edebiyatının Doğuşunu Hazırlayan Tarihi Gelişmeler ve Öncü Şahsiyetler	15
3. Azerbaycan’da Modern Hikâyenin Ortaya Çıkışı.....	21
4. Sovyet Dönemi Azerbaycan Edebiyatında Hikâye	23
5. Sonuç	57

AZERBAYCAN HİKÂYELERİ

Kişmiş Oyunu.....	65
Celil Memmedguluzade	
Asansör Durdu	77
Yusif Ezimzâde	
Müzedede Tanışma.....	95
Halide Hasilova	

Sahipsiz Ev	107
Ezize Ceferzade	
Sarı Yılan	119
İsmail Şıhlı	
Kadınlar Günü Hediyesi	133
Elfi Gasımov	
Kulak Hastalığı	137
Tahir Hüseyinov	
Kasa Açıldı	149
Ezize Ehmedova	
Oğul	157
İsi Melikzade	
Eşik	161
Yusif Samedoğlu	
İncir	177
Çingiz Elekberzade	
Ben Sen O ve Telefon	185
Anar	
Balon	207
Sabir Azeri	
Hüngürtü	213
Elçin Efendiyev	
Kar	223
Mevlüt Süleymanlı	

İlkokul Önlüğü	235
Eyvaz Zeynalov	
Ayrılık Gecesi	239
Elabbas Bağırov	
Şemsiye	247
Narınğül Nadir	
Ala İnek	253
Güntay Gencalp	
Ölümlle Yüz Yüze	257
Galip Şefahet	
Kaynakça	265

Önsöz

Bu eser Azerbaycan edebiyatında batılı anlamdaki modern hikayenin oluşum biçimi ve gelişim çizgisini kaynaklar ve metinler aracılığıyla tespit etmek amacıyla kaleme alınmıştır. Çalışmada önce modern Azerbaycan edebiyatının doğuşuna zemin hazırlayan şahıslar ile tarihi ve edebi gelişmeler ana hatlarıyla anlatılmıştır. Ardından ülkede hikâye türünün kuruluş ve gelişmesine yön veren öncü edebiyatçılar hakkında bilgi verilmiştir. Sovyet dönemi Azerbaycan edebiyatında hikâyenin geçirdiği tarihi süreç ve aşamalar kronolojik olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Türe katkı sağlayıp çığır açan hikâyeciler tanıtılmış, hikâye örnekleri irdelenerek üzerinde yorum ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Sovyet dönemi hikâyesi beş ana döneme ayrılarak incelenmiştir. Bunlar; 1920-1940 yılları arasında hikâye, İkinci Dünya Savaşı yıllarında hikâye (1939-1945), 1946-1960 yılları arasında hikâye, 1960-1980 yılları arasında hikâye ve 1980-1990 yılları arasında hikaye alt başlıklarını taşımaktadır.

Çalışmamızda tarihi ve teorik incelemenin ardından Azerbaycan edebiyatına ait 20 adet hikâyenin günümüz Türkiye Türkçesine aktarılmış metinleri bulunmaktadır. Kitapta yazarların doğum tarihleri esas alınarak birer hikâyesi yer almıştır. Hikâye metinlerinden önce her bir hikâyeci hakkında tanıtıcı bilgiler bulunmaktadır. Bunlar yazarın hayatı, edebi kişiliği, fikir ve faaliyetleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuş bilimsel araştırmaya dayanan açıklamalardır. Bazı yazarlar için verilen bilgiler önceden

Kaynakça

- Adıgüzel, Sedat (2007) *Azerbaycan Edebiyatında 1960 Nesri (Hikâye ve Roman)*, Fenomen Yayınları, Erzurum.
- Adıgüzel, Sedat (2018), “20. Yüzyıl Azerbaycan Edebiyatı”, *Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatları El Kitabı*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Akpınar, Yavuz (1994) *Azeri Edebiyatı Araştırmaları*, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Atay, Ayşe (2021). “Hikâyelerindeki Mizah Unsurları İzleğinde Anar ve ‘Molla Nasreddin’ Geleneği”. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 51, 261-282.
- Azeri, Sabir (1982), “Konuk”, *Edebiyyat ve İnceneset gazetesi*, 11 Haziran 1982, s. 6.
- Bayram, Parvana (2013) *Azize Caferzade-Hayatı Edebi Şahsiyeti Hikâyelerinin İncelenmesi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Dadaşzade, Memmed Arif (2007), “Şerefli Yol”, *Eli Veliyev Seçilmiş Eserleri*, Avrasiya Press, Bakı.
- Efendiyev, Elçin (1981) *Tenqid ve Edebiyyatımızın Problemleri*, Yazıcı. Bakı.
- Efendiyev, Elçin (1997) *Şuşa Dağlarını Duman Bürüdü*, Ötüken, İstanbul.
- Erol, Ali (2005), *Abdulla Şaik Talıbzade*, Tibyan Yayıncılık, İzmir.
- Eylisli Ekrem (1983), “Bir Mısranın Rüyası”, *Vişne Çiçeyine Dediklerim*, Bakı:Yazıcı.
- Garayev, Yaşar (1980) *Azerbaycan Realizminin Merheleleri*, Elm, Bakı.
- Gasımlzade, Gasım (1991), “Giriş”, *Azerbaycan Çağdaş Hikâye Antolojisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Gedikli, Yusuf (1987) *Dost Elinden Gelen Turna*, Kuşak Ofset, İstanbul.
- Hebibbeyli, İsa (2016), *Müsteqillik Dövrü Azerbaycan Edebiyyatı*, 2 ciltde, 1. Cild, Bakı: Elm ve Tehsil İbrahimov, Mirze (1961) *Halgilik ve Realizm Cephesinden*, Azərneşr, Bakı.
- Kastrati, J. (2020). “1960’lı Yıllardan Sonra Azerbaycan Nesrinde Konu ve Tema Yönünden Değişimler, İsi Melikzadenin “Ağrı” Hikâyesinin Türkçeye Aktarımı”. *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD)*. S. 7, s. 69-85.

- Melikzade, İsi (1988), “Dolaşaların Nevruz Bayramı”, *Azerbaycan Edebi-Bedii Jurnal*, No: 5, s. 29.
- Memmedguluzade, Celil (2016) *Seçilmiş Eserleri*, Kitab Klubu, Bakı.
- Mir Celal - Firidun Hüseyinov (2008) *Örneklerle XX. Esr Azerbaycan Edebiyyatı* (Hazırlayanalar: Kemal Yavuz - Erol Ülgen), Akçağ Yayınları, Ankara.
- Morkoç, Ayvaz (2016) “Anar’ın Ben Sen O ve Telefon Hikâyesinde Görmeden Sevmek ve Kimlik Çatışması” *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 3, Manisa.
- Morkoç, Ayvaz (2016), “Mevlüt Süleymanlı’nın Ermeni Adındaki Harfler Romanı ve Tarihi Gerçekler”, *Journal of Human Sciences/İnsani Bilimler Dergisi*, Volume: 13, Issue: 3, Year: 2016.
- Morkoç, Ayvaz (2016) “Molla Nasreddin Dergisinde Kadın Algısı”, *Türk Dünyasında Kadın Algısı*, Editörler: Şayan Ulsan, Shurubu Kayhan, Celal Bayar Üniversitesi Yayınları: 17, Manisa
- Morkoç, Ayvaz (2017) “20. Yüzyıl Başlarında Azerbaycan Edebiyatına Yansıyan Kadın Hukuksuzluğu” *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)* Vol:4 / Issue:14 s.1628-1637.
- Morkoç, Ayvaz (2017) “Abdürrahim Bey Hakverdiyev’in Eserlerinde Toplumsal Eleştiri”, *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, Vol:4 / Issue: 5 s.1268-1276.
- Morkoç, Ayvaz (2017) “Ezize Ceferzade ve Şirvan Üçlemesi”, *Al-Farabi 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongre Kitabı*, s. 181-187, Gaziantep.
- Morkoç, Ayvaz (2020), “Türkmen Edebiyatında Hikâye”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Cilt: 13 Sayı: 73, Ekim 2020, Volume: 13 Issue: 73 October 2020.
- Morkoç, Ayvaz (2020), Bölüm Adı: “Kazak Edebiyatında Hikâye”, *Filoloji Alanında Teori ve Araştırmalar*, Gece Kitaplığı, Editör: Gülnaz Kurt, Basım sayısı: 1, Sayfa sayısı 33, ISBN: 978-625-7243-60-5.
- Morkoç, Ayvaz (2020), Bölüm Adı: “Kırgız Edebiyatında Hikâye”, *Filoloji Alanında Teori ve Araştırmalar*, Gece Kitaplığı, Editör: Gülnaz Kurt, Basım sayısı: 1, Sayfa sayısı 33, ISBN: 978-625-7243-60-5.
- Morkoç, Ayvaz (2021), “Romancı Yönüyle İsmail Şihli” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Cilt: 14 Sayı: 77 Nisan 2021, Volume: 14 Issue: 77 April 2021
- Morkoç, Ayvaz (2021), “Azerbaycan’da Kızıl Kırgın Kurbanı Seyid Hüseyin ve Edebi Faaliyetleri”. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(69), 1152-1173.
- Morkoç, Ayvaz (2021), “Azerbaycan’ın İstiklal Şairesi Ümmügülsüm Sadıgzade. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(73), 2235-2250.

- Morkoç, Ayvaz (2021) “Çok Yönlü Kimliğiyle Süleyman Sani Ahundov” *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi Turkish World Journal of Language and Literature* Sayı/Issue: 51 (Bahar/Spring 2021) - Ankara, Türkiye. *Müasir Azerbaycan Edebiyyatı I-II* (2007) Bakı Üniversitesi Neşriyatı, Bakı.
- Nebiyev, Bekir (1977) “Yeri Üreklindedir”, *Abdulla Şaiq Qoçpolad*, Gençlik, Bakı.
- Özgen, Nurcan (2014), 20. Yüzyılın İlk Yarısında (1900-1950) Kırgız Edebiyat Tarihi, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 508 s.
- Özkan, Abdülkadir (2020), *Günümüz Azerbaycan Öyküsü*, Hece yayınları: Ankara.
- Publika, “Seyid Hüseyin’in Acı Heyat Hekayeti”, (7 April 2017), <https://publika.az/projects/1937/194343.html>
- Salamoğlu, Teyyar (2012), *En Yeni Azerbaycan Edebiyyatı Meseleleri*, Bakı: E. L. Neşriyyat.
- Salamoğlu Teyyar (2012 B) *En Yeni Azerbaycan Edebiyyatı Meseleleri*, Seda Neşriyyatı, Bakı.
- Salamoğlu, Teyyar (2016) *Azerbaycan Edebiyyatı: Mübahiseler Heqiqetler*, Orxan Neşriyyat, Bakı.
- Süleymanlı Mevlüt (1986), “Saman Altından Su”, *Azerbaycan Edebi-Bedii Jurnal*, 1986, No: 5, s.10-67.
- Yıldırım, İrfan Murat (2004), “Kaynaklar ve Teşekkül Bakımından (1921 Yılına Kadar) Azerbaycan Romanı”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 24, s. 133-144, Erzurum.
- Yusifli, Vagif (1984) “Damladan Okeana”, *Hekayeler*, Tertib eden: Elövset Ağalarov, Azərneşr, Bakı.

AZERBAJCAN EDEBİYATINDA HİKÂYE

Ülkemizde Türkiye dışındaki Türk dünyası edebiyatlarının yeterince tanınmadığı bilinen bir gerçektir. Türk halklarının edebiyatları konusunda bilgi sahibi olabilmek için her bir Türk topluluğunun edebi metin ve eserlerinin Türkiye Türkçesi'ne aktarılması gerekir. Geniş coğrafi alana dağılmış soydaşlarımızı daha iyi tanımak, onların edebi eserlerini bilimsel yaklaşımla değerlendirmek önemli görevlerimizdendir. Türk dünyası topluluklarının edebiyatları söz konusu olduğunda Azerbaycan edebiyatı ilk olarak akla gelmektedir. Sosyal bir varlık olan insanı en yoğun ve özlü biçimde anlatmayı hedefleyen ve kısa nesir türü olan hikâye, Azerbaycan edebiyatında çok önemli bir yere sahiptir.

Bu eser Azerbaycan edebiyatında batılı anlamdaki modern hikayenin oluşum biçimi ve gelişim çizgisini kaynaklar ve metinler aracılığıyla tespit etmek amacıyla kaleme alınmıştır. Çalışmada önce modern Azerbaycan edebiyatının doğuşunu hazırlayan şahıslar ile tarihi ve edebi gelişmeler ana hatlarıyla anlatılmıştır. Ardından ülkede hikâye türünün kuruluş ve gelişmesine yön veren öncü edebiyatçılar hakkında bilgi verilmiştir. Sovyet dönemi Azerbaycan edebiyatında hikâyenin geçirdiği tarihi süreç ve aşamalar kronolojik olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Türe katkı sağlayıp çığır açan hikâyeciler tanıtılmış, hikâye örnekleri irdelenerek üzerinde yorum ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmamızda tarihi ve teorik incelemenin ardından Azerbaycan edebiyatına ait 20 adet hikâyenin günümüz Türkiye Türkçesine aktarılmış metinleri bulunmaktadır. Kitapta yazarların doğum tarihleri göz önünde bulundurularak birer hikâyesi yer almıştır. Hikâye metinlerinden önce her bir yazar hakkında tanıtıcı bilgiler bulunmaktadır. Bunlar yazarın hayatı, edebi kişiliği, fikir ve faaliyetleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuş bilimsel araştırmaya dayanan açıklamalardır.

Kitap aracılığıyla okuyucular Azerbaycan hikâyeciliği hakkında derli toplu bilgi sahibi olacak, ünlü hikâyeciler ve örnek hikâyeler aracılığıyla Azerbaycan hikâyesini yakından tanıma fırsatı bulacaktır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-7471-72-5

9 786257 471725